

MILKA IVIĆ (Novi Sad)

O KONSTRUKCIJAMA TIPA

otec seděl smutný — otec seděl smutně

Povodom zaista inspirativnog izlaganja koleginice Křžkove napomenula bih sledeće. Nesumnjivo je da na površinskoj strukturi postoje dva fundamentalna modela sa determinatorom u okviru predikatskog kompleksa. Model (A) obuhvata normalnu ekspanziju simbola VP: $VP \rightarrow V + Adv$ (tip *otec seděl dlouho*) dok je drugi rezultat generalisane transformacije dveju dubokih struktura (tip *otec seděl smutný*). Ostaje kao problem za diskusiju tip *otec seděl smutně* gde između determinatora i determinisanog člana postoji samo posredna semantička kongruencija, a ipak se determinacija ostvaruje kao da je neposrednost semantičke kongruencije u pitanju, tj. konstrukcijom koja odgovara modelu (A) (posrednost o kojoj je reč u datom primeru uslovljava činjenica da se dato svojstvo subjekta-agensa reflektira u izvesnom smislu i kroz vršenje radnje postajući time njena posredna kvalifikacija). Koleginica Křžková pomišlja na naknadnu transformaciju modela (B) (*otec seděl smutný* $\rightarrow$ *otec seděl smutně*), što znači da bi trebalo postulirati i egzistenciju trećeg modela, modela (C), koji bi bio proizvod naknadnog adaptiranja modela (B) modelu (A), dakle model sa strukturom tipa (A) u krajnjem rezultatu. Za sintaksičku konfrontaciju slovenskih jezika bitno je, međutim, svakako samo jedno: na površinskoj strukturi postoji mogućnost ostvarenja svega dveju konstrukcija, jedne koja je obrazovana po modelu (A), bez obzira da li primarnom ili deriviranom, i druge koja je obrazovana po (deriviranom) modelu (B). Model (B) služi isključivo, za determinaciju baziranu na principu posredne semantičke kongruencije, dok model (A) manifestuje u tom pogledu nemarkiranost: postoji mogućnost njegovog konstituisanja bez obzira da li je u pitanju posrednost ili neposrednost semantičke kongruencije o kojoj je reč. Slovenski se jezici razlikuju upravo po konkretnom inventaru onih primera ostvarenih po modelu (A) koji imaju prema sebi paralelno obrazovanje po modelu (B), odnosno obratno. U okviru površinske strukture problem se, u stvari, postavlja u ovom smislu: u svim slovenskim jezicima model (A) može u principu da apsorbuje i slučajeve posredne semantičke kongruencije između determinatora i predikata, ali pošto konkretna mera te mogućnosti varira od jezika do jezika to ostaje da se izvrši precizna semantička deskripcija celokupnog VP kompleksa u svakom slovenskom jeziku ponaosob.